

PROGRAM KONFERENCJI
**LABORATORIUM INTERSEKCJONALNEGO WYMIARU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W
PRZESTRZENI AKADEMICKIEJ**

Poznań, 29-30 maja 2025

Miejsce konferencji: Centrum Konferencyjne Instytutu Chemii Bioorganicznej PAN, ul. H. Wieniawskiego
17/19, 61-713 Poznań

29 MAJA 2025 – CZWARTEK

- 9.00 – 9.30 Rejestracja uczestników i uczestniczek konferencji
- 9.30 – 9.45 Elżbieta Kopińska i Grażyna Gajewska – otwarcie konferencji
- 9.45 – 10.15 Anna Rutz, wykład inauguracyjny: *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz innymi szczególnymi potrzebami, które studiują lub pracują w UAM*
- 10.15 – 11.15 **Panel dyskusyjny:** *O niepełnosprawności w architektonicznej i mentalnej przestrzeni uniwersyteckiej* – goście i gościnie: Elżbieta Lesiewicz, Urszula Kowalska-Nadolna, Wojciech Otto; panel prowadzi Grażyna Gajewska
- 11.15 – 11.45 Przerwa kawowa
- 11.45 – 14.05 Sesja 1: **W akademii** (prowadzenie: Monika Świerkosz)
- 11.45 – 12.15 Monika Wilanowska, *Przeciwdziałanie wykluczeniu i integracja doktorantów z niepełnosprawnościami ze środowiskiem akademickim. Wnioski z realizacji projektu Krajowej Reprezentacji Doktorantów „Pełnoprawni w Nauce”*
- 12.15 – 12.45 Zuzanna Szczepkowska, *Zapewnienie doktorantom z niepełnosprawnościami równości w nauce – analiza i ocena aktów wewnętrznych dotyczących kształcenia w szkołach doktorskich*
- 12.45 – 13.15 Anna Baranowska-Graczyk, *Sport osób z orzeczeniem o niepełnosprawności na Politechnice Poznańskiej*
- 13.15 – 13.35 Dyskusja
- 13.35 – 14.15 Lunch
- 14.15 – 16.15 Joanna Pigulak i Marcin Pigulak, **warsztaty growe:** *Gry cyfrowe dla wszystkich – odkrywanie świata dostępności*
- 16.15 Obiadokolacja

30 MAJA 2025 – PIĄTEK

9.30 – 11.20 Sesja 2: **W akademii i poza nią** (prowadzenie: Wojciech Otto)

9.30 – 10.00 prof. Agnieszka Kwiatkowska, *Pani nie może fruwać i jakoś pani żyje. Edukacyjna funkcja literatury dla dzieci wobec niepełnosprawności*

10.00 – 10.30 Laura Jurga, *Studia. I co dalej? Trudności na rynku pracy przykładem niesprawiedliwości społecznej wobec osób z niepełnosprawnością*

10.30 – 11.00 Katarzyna Goworek, *Kobieta z niepełnosprawnościami jako pacjentka w gabinetach ginekologicznych w Polsce. Niedostępność i stereotypy oraz ich konsekwencje dla zdrowia i funkcjonowania w społeczeństwie*

11.00 – 11.20 Dyskusja

11.20 – 11.50 Przerwa kawowa

11.50 – 14.20 Sesja 3: **Kultury niepełnosprawności** (prowadzenie: Joanna Pigulak)

11.50 – 12.20 Magdalena Zdrodowska, *Badanie kulturowego dziedzictwa g/Głuchych na przykładzie ruchu filmowo-amatorskiego*

12.20 – 12.50 Monika Świerkosz, *Seksualność osób z niepełnosprawnościami – jako zagadnienie teoretyczne, społeczne, artystyczne i prawne. O konsultacjach naukowych do spektaklu „Sen nocy letniej” w reż. J. Skrzywanka i J. Sobczyk*

12.50 – 13.20 Natalia Trafankowska, *Zajęcia artystyczne ruchowe*

13.20 – 13.50 Monika Ładoń, *„Autybiografie” kobiet. Doświadczenie spektrum autyzmu w najnowszej literaturze polskiej*

13.50 – 14.20 Dyskusja

14.20 – 14.50 Lunch

14.50 – 15.50 Ogłoszenie werdyktu jury w konkursie na stworzenie etiudy filmowej *Niepełnosprawność w domu, szkole, akademii* i projekcja nagrodzonych oraz wyróżnionych utworów

15.50 – 16.10 Podsumowanie konferencji

PATRONAT HONOROWY

Patronat Honorowy
**Prezydenta
Miasta Poznania**

PATRONAT MEDIALNY

naszemiasto

ABSTRAKTY WYSTĄPIEŃ

29 maja 2025 roku

Wykład inauguracyjny

- **mgr Anna Rutz** (afiliacja: Biuro Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz innymi szczególnymi potrzebami, które studiują lub pracują w UAM*

Prezentacja Wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz innymi szczególnymi potrzebami, które studiują lub pracują w UAM ma na celu zaprezentowanie różnorodnych form wsparcia dostępnych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza dla osób uczestniczących w procesie kształcenia. W ramach prezentacji omówione zostaną: 7 zasad wsparcia edukacyjnego i pracowniczego, przykłady dobrych praktyk oraz wyzwania, które stoją przed uczelnią w przyszłości. Prelegentka opowie także, kto może skorzystać z wsparcia i na jakich zasadach.

Panel dyskusyjny

- *O niepełnosprawności w architektonicznej i mentalnej przestrzeni uniwersyteckiej* – goście i gościnie: **dr hab. prof. UAM Elżbieta Lesiewicz**, **dr Urszula Kowalska-Nadolna**, **dr hab. prof. UAM Wojciech Otto**; panel prowadzi **prof. dr hab. Grażyna Gajewska** (afiliacja: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)

W panelu poruszymy kwestie barier, z którymi spotykają się osoby z niepełnosprawnościami na uniwersytecie. Bariery rozumiane są tu szeroko, zarówno jako ograniczenia przestrzenno- architektoniczne, jak i jako uprzedzenia, stereotypy, ableizm. Porozmawiamy o dobrostanie osób studiujących i pracujących na uczelni (zarówno tych, którzy określają się jako zdrowi, sprawni, jak i tych, którzy wskazują u siebie określony rodzaj niesprawności).

Sesja 1: W akademii

- **mgr Monika Wilanowska** (afiliacja: Uniwersytet Łódzki i Krajowa Reprezentacja Doktorantów), *Przeciwdziałanie wykluczeniu i integracja doktorantów z niepełnosprawnościami ze środowiskiem akademickim. Wnioski z realizacji projektu Krajowej Reprezentacji Doktorantów „Pełnoprawni w Nauce”*

Krajowa Reprezentacja Doktorantów od lipca 2023 roku do grudnia 2024 roku realizowała projekt pt. „Pełnoprawni w Nauce, sfinansowany ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

Celem projektu było doprowadzenie do poprawy sytuacji doktorantów z niepełnosprawnościami oraz doktorantów zagranicznych w zakresie poszanowania ich praw do nauki i aktywizacji samorządowej. W ramach wystąpienia przedstawione zostaną założenia i efekty wykonania projektu, a także rekomendacje dotyczące poprawy sytuacji doktorantów z niepełnosprawnościami w środowisku akademickim.

- **mgr Zuzanna Szczepkowska** (afiliacja: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), *Zapewnienie doktorantom z niepełnosprawnościami równości w nauce – analiza i ocena aktów wewnętrznych dotyczących kształcenia w szkołach doktorskich*

Doktoranci niepełnosprawni są grupą osób szczególnie narażoną na doświadczanie barier w środowisku akademickim. Trudności z jakimi się zmagają dotyczą nie tylko braku dostępności architektonicznej budynków, ale również braku potrzebnego wsparcia instytucjonalnego w zakresie przygotowania rozprawy doktorskiej i realizacji obowiązków wynikających z IPB. Zaprezentowane zostaną wyniki analizy regulaminów szkół doktorskich i programów kształcenia w zakresie zapewnienia doktorantom równości w nauce oraz rekomendacje dotyczące wprowadzenia we wskazanych aktach zmian mających na celu poprawę sytuacji doktorantów z niepełnosprawnościami. Badania zrealizowane w ramach projektu Krajowej Reprezentacji Doktorantów pt. „Pełnoprawni w nauce”.

- **mgr Anna Baranowska-Graczyk** (afiliacja: Politechnika Poznańska), *Sport osób z orzeczeniem o niepełnosprawności na Politechnice Poznańskiej*

Warsztaty growe

- **Joanna Pigulak i Marcin Pigulak** (afiliacja: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), warsztaty growe: *Gry cyfrowe dla wszystkich – odkrywanie świata dostępności*

Warsztaty „Gry cyfrowe dla wszystkich – odkrywanie świata dostępności” mają na celu integrację osób z niepełnosprawnościami i pełnosprawnych uczestników przez wspólne testowanie dostępności gier. W trakcie 3-godzinnej wydarzenia, uczestnicy będą pracować z laptopami i odpowiednim oprogramowaniem, aby zwiększyć świadomość na temat dostępności technologicznej i empatii wobec osób z niepełnosprawnościami. Po wprowadzeniu teoretycznym odbędzie się miniturniej, podczas którego uczestnicy przetestują gry z opcjami dostępności. Warsztaty zakończą się moderowaną dyskusją, podczas której podzielą się refleksjami i wnioskami na temat rozwoju dostępności w grach cyfrowych.

30 maja 2025 roku

Sesja 2 W akademii i poza nią

- **prof. Agnieszka Kwiatkowska** (afiliacja: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), *Pani nie może fruwać i jakoś pani żyje. Edukacyjna funkcja literatury dla dzieci wobec niepełnosprawności*

W drugiej połowie XX w. i w pierwszych dekadach XXI w. sposób ukazywania niepełnosprawności w literaturze dla dzieci i młodzieży znacząco się zmienił. Odejście od stereotypów, stygmatyzacji, ukazywanie niepełnosprawności jako różnorodności, kreacja bohaterów z niepełnosprawnościami określanych przez różnicowane cechy osobowości i charakteru – to główne kierunki tych zmian. Dydaktyczny wymiar literatury nakłaniającej do współczucia i prezentującej osoby z niepełnosprawnościami w konwencji ofiary lub bohatera (walczącego z losem i docelowo pokonującego swoją niepełnosprawność) stopniowo zastąpiony został ujęciem edukacyjnym, które pełni ważne funkcje społeczne – bohaterowie ukazywani są jako pełnoprawni uczestnicy życia społecznego, a literatura w pewnym sensie postuluje taki model postrzegania osób niepełnosprawnych w świecie pozatekstowym. W moim referacie zamierzam skupić się na najnowszej literaturze dla dzieci (przede wszystkim polskiej) i zastanowić się, w jaki sposób realizuje ona funkcje edukacyjno-równościowe (i czy takie funkcje w niej dominują). W imię edukacyjnego przesłania bohaterowie z niepełnosprawnością bywają traktowani przedmiotowo, a relacja z nimi stanowi swego rodzaju test dla dojrzałości rówieśników. W wielu utworach osoby z niepełnosprawnością opisywane są z perspektywy „sprawnych”. Czy w literaturze dla dzieci można oddać głos niepełnosprawnym? Do kogo adresowane są utwory poruszające temat niepełnosprawności – czy mają pomóc dzieciom „sprawnym” odnaleźć się w relacji z „niepełnosprawnymi” koleżankami i kolegami, czy może ich odbiorcą wirtualnym jest osoba z niepełnosprawnością, która może utożsamić się z głównym bohaterem? Wśród wielu książek dla dzieci obecnych na dzisiejszym rynku czytelniczym chciałabym wskazać takie, które – w moim odczuciu – mówią o niepełnosprawności uczciwie i postaram się wskazać kryteria tak pojętej uczciwości. Przykładami różnych sposobów ukazywania niepełnosprawności będą książki Olgi Masiuk, Aleksandry Chmielewskiej, Zofii Michalewicz, Karoliny Jeske, Katarzyny Ryrych, Roksany Jędrzejewskiej-Wróbel, Iwony Chmielewskiej, Magdaleny Karwowskiej-Koperwas, Olgi Ptak, Magdy Papuzińskiej, Agnieszki Kossowskiej, Elizy Piotrowskiej, Ireny Landau. Zaplecze teoretyczne to prace z zakresu disability studies, przede wszystkim rozprawy Rosemarie Garland-Thomson. Cytat w tytule wystąpienia pochodzi z powieści Ireny Landau *Uszy do góry*.

• **mgr Laura Jurga** (afiliacja: Teksty ze smakiem oraz Fundacja Myśli Demokratycznej), *Studia. I co dalej? Trudności na rynku pracy przykładem niesprawiedliwości społecznej wobec osób z niepełnosprawnością*

Niesprawiedliwość społeczna wiąże się z niedoborem i dotyka wielu obszarów życia różnych grup. Jako społeczeństwo, znamy niedobory sfery ekonomicznej. Ale często stają się wymówką wobec braku komunikacji, usłyszenia potrzeb ograniczeń, związanych z niepełnosprawnością. Widać to na rynku pracy. „Z Raportu NIK wynika, że pracodawcy niechętnie zatrudniają osoby niepełnosprawne”. Nie wspierają pracownika w zadaniach, nie szkolą i nie mają potrzeby poznania jego kompetencji, pasji i możliwości. Nie ma czasu na wsparcie, by zadania były wykonane, a praca satysfakcjonująca. Jaką rolę mają wyższe uczelnie? Co zrobić, by absolwenci z niepełnosprawnością, po wyjściu z Alma Mater, nie byli narażeni na dyskryminację i wykluczenie w obszarze respektowania prawa do pracy?

• **mgr Katarzyna Goworek** (afiliacja: absolwentka Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), *Kobieta z niepełnosprawnościami jako pacjentka w gabinetach ginekologicznych w Polsce. Niedostępność i stereotypy oraz ich konsekwencje dla zdrowia i funkcjonowania w społeczeństwie*

Badania profilaktyczne są istotne. Jednak dla kobiet i osób z macicami doświadczających niepełnosprawności dostęp do nich jest trudny bądź niemożliwy. Niedostępność gabinetów i foteli ginekologicznych, braki w przeszkoleniu i edukacji personelu medycznego, który nie jest wolny od stereotypów i lekceważenia. Ableistyczny brak dofinansowania do procedury in vitro dla osób z niepełnosprawnościami. Jakie niesie to konsekwencje? Od oczywistego wpływu na zdrowie fizyczne, psychiczne, reprodukcyjne czy seksualne. Kobiety z niepełnosprawnościami są jeszcze bardziej wykluczone i jeszcze trudniej im uczestniczyć w wielu ważnych sferach życia niż kobietom, które nie doświadczają niepełnosprawności.

Sesja 3 Kultury niepełnosprawności

- **dr hab. Magdalena Zdrodowska** (afiliacja: Uniwersytet Jagielloński), *Badanie kulturowego dziedzictwa g/Głuchych na przykładzie ruchu filmowo-amatorskiego*

Od początków kina g/Głusi twórcy dokumentowali życie swoich społeczności oraz realizowali artystyczne wizje. Dziś niedobór funduszy i zasobów sprawia, że ich filmy (jak i inne obiekty g/Głuchej kultury) rzadko trafiają do instytucjonalnych archiwów, tym bardziej, że dziedzictwo g/Głuchych nie jest uznawane za element narodowej tradycji wart zachowania. Jest więc ono gromadzone i chronione przez członków społeczności, co skutkuje rozproszonymi materiałami, do których dostęp można uzyskać przez bezpośrednie zaangażowanie społeczności. Przekłada się to na metodologię badania g/Głuchego dziedzictwa i jego (nie)dostępność. Podczas wystąpienia krytycznie omówię metodologiczne i teoretyczne narzędzia wybranych dyscyplin w dostępie, analizie i interpretacji g/Głuchego dziedzictwa.

- **dr hab. prof. UJ Monika Świerkosz** (afiliacja: Uniwersytet Jagielloński), *Seksualność osób z niepełnosprawnościami – jako zagadnienie teoretyczne, społeczne, artystyczne i prawne. O konsultacjach naukowych do spektaklu „Sen nocy letniej” w reż. J. Skrzywanka i J. Sobczyk*

Tematem wystąpienia będzie opis prac konsultacyjnych podjętych przeze mnie w ramach współpracy z Jakubem Skrzywankiem i Justyną Sobczyk jako reżyserami spektaklu „Sen nocy letniej” wystawionego Teatrze Współczesnym w Szczecinie w 2023 roku. Konsultacje obejmowały analizę dyskursów wokół seksualności osób z niepełnosprawnościami, zdrowia seksualnego i asystencji seksualnej w Polsce, m.in.: dyskursu akademickiego (ujęcia socjologiczne i pedagogiczne), etycznego (etyka katolicka i świecka), kulturowo-medialnego (reprezentacje w tekstach kultury i dyskurs medialny). Co dało mi – jako badaczce akademickiej – uczestniczenie w takim projekcie? Jak wpłynęło na moją perspektywę badawczą?

- **mgr Natalia Trafankowska**, Zajęcia artystyczne ruchowe (brak abstraktu)

- **dr hab. prof. UŚ Monika Ładoń** (afiliacja: Uniwersytet Śląski w Katowicach), *„Autybiografie” kobiet. Doświadczenie spektrum autyzmu w najnowszej literaturze polskiej*

Clara Törnvall, autorka książki *Autystki. O kobietach w spektrum* (przeł. J. Czechowska, Osnowa. Warszawa 2022), pisała o sobie: „Stanowię wyjątek, teraz o tym wiem. To mój mózg pracuje inaczej niż inne. To ja różnię się od normy. Mimo to uważam, że wszyscy powinni być jak ja. To inni się mylą, a ja mam rację. To wy jesteście dziwni, to ja jestem normalna. To wy macie obniżoną umiejętność wchodzenia w społeczną interakcję ze mną, nie odwrotnie”. Te radykalne sądy Törnvall chciałabym uczynić punktem wyjścia refleksji dotyczącej różnicy, jaką do literatury pięknej i życia społecznego wnoszą narracje autystek. Przegląd najnowszej literatury polskiej przekonuje, że pominięte w dzieciństwie w procesie diagnozowania autystki jako dorosłe kobiety i pisarki coraz dobitniej proponują własne języki opowieści o doświadczeniu życia w ramach „neurotypowego spektaklu”. Odwołując się do najistotniejszych badań naukowych (z pogranicza medycyny, psychiatrii, neuronauk i nauk społecznych) i tzw. krytycznych studiów nad autyzmem, zapytam o to, jak nowe narracje próbują rozmontować problematyczne pojęcie normy społecznej i rozsądzić literackie języki, by w ich miejsce wprowadzić poetykę autyzmu. W polu oglądu znajdują się m.in. książki Doroty Kotas, Joanny Jurewicz, Ewy Furgał i Anity Widman-Drzewieckiej.

- Ogłoszenie werdyktu jury w konkursie na stworzenie etiudy filmowej *Niepełnosprawność w domu, szkole, akademii* i projekcja nagrodzonych oraz wyróżnionych utworów

Jurorzy: mgr Elżbieta Kopińska (afiliacja: Fundacja ICHB), Grażyna Gajewska (afiliacja: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), Marcin Pigulak (afiliacja: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Konkurs skierowany był do młodzieży i osób dorosłych niezależnie od stanu zdrowia, kondycji fizycznej i stopnia niepełnosprawności. Organizatorzy wyszli z założenia, że ograniczanie grupy docelowej wyłącznie do osób z niepełnosprawnością byłoby formą samowykluczenia. Nie chodzi przecież o to, by osoby z niesprawnościami funkcjonowały obok swych rówieśników, nauczycieli, wykładowców i współpracowników, lecz wspólnie z wszystkimi grupami, na różnych poziomach, w rozmaitych

aktywnościach. Do udziału w konkursie zaproszono osoby, które ukończyły 18 lat niezależnie od tego, czy są to ludzie w pełni sprawni, czy też z jakąś formą niepełności.

Tematem przewodnim uczyniono niepełnosprawność w relacji do różnych kategorii wyznaczających ludzką tożsamość, np. niepełnosprawność i płeć, niepełnosprawność i pochodzenie etniczne, niepełnosprawność i klasa społeczna. Organizatorów interesowały rozmaite spojrzenia na te zagadnienia i problemy osób z niepełnosprawnościami w społecznościach szkolnych, uniwersyteckich, grupach rówieśniczych, miejscach pracy, przestrzeniach prywatnych.